

GEVARIEERD SPELAANBOD VOOR BREDE ONTWIKKELING

Mei 2018

Dit praktijkonderzoek is opgesteld voor een afstudeeropdracht vanuit de Fontys Sporthogeschool, opleiding tot docent lichamelijke opvoeding. Het onderzoek is gericht op school in beweging binnen de lessen bewegingsonderwijs in het primaire onderwijs. Beoordeeld door Dave van Kann.

Lobke van Nistelrooij
2438232 – ALO4D

Voorwoord

De scriptie ‘Gevarieerd spelaanbod voor brede ontwikkeling’ is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding aan Fontys Sporthogeschool te Eindhoven.

Van september 2017 tot en met mei 2018 ben ik bezig geweest met het onderzoek naar kwalitatieve verbetering van de lessen bewegingsonderwijs op Basisschool Op Dreef te Veldhoven. Samen met mijn stagebegeleidster F. Jansen ben ik gekomen tot de onderzoeksvraag; *Wat is er nodig om de leerlingen van groep 3 tot en met groep 8 van Basisschool Op Dreef te Veldhoven meer variatie van spelsporten te laten ervaren tijdens de lessen Lichamelijke Opvoeding?* Samen met haar heb ik ook de onderzoeksopzet gemaakt om de cyclussen uit te kunnen voeren op het stagebedrijf. Ik bedank haar en alle andere collega’s en leerlingen die mee hebben gewerkt aan mijn onderzoek. Zonder hen had ik mijn onderzoek nooit kunnen uitvoeren.

Daarnaast wil ik graag mijn begeleider, D. van Kann bedanken voor de fijne begeleiding. Je gaf mij altijd goede tips en stuurde mij de juiste richting op als ik het even niet meer wist.

Als laatste wil ik graag mijn ouders en klasgenootjes bedanken voor het samen sparren en de juiste raad. Jullie stonden altijd voor mij klaar om te helpen en dat heeft mij veel goeds gedaan.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Lobke van Nistelrooij, Eindhoven, 25 mei 2018

Inhoudsopgave

1. Samenvatting.....	3
2. Inleiding.....	4-5
3. Methode & Resultaten.....	6-13
- <i>Cyclus 1: Behoeftetepeiling groepsdocenten voor de les bewegingsonderwijs.....</i>	<i>7-8</i>
- <i>Cyclus 2: Behoeftetepeiling leerlingen voor de les bewegingsonderwijs.....</i>	<i>9-10</i>
- <i>Cyclus 3: Interventie groepsdocenten voor kwalitatief betere lessen bewegingsonderwijs.....</i>	<i>11-13</i>
4. Discussie.....	14-15
5. Conclusie.....	16
6. Aanbevelingen.....	17
7. Literatuurlijst.....	18
8. Bijlage.....	19-36
- <i>Bijlage I: Vragenlijst Groepsdocenten.....</i>	<i>19-20</i>
- <i>Bijlage II: Resultaten vragenlijst Groepsdocenten (Excel).....</i>	<i>21</i>
- <i>Bijlage III: LVF spel les.....</i>	<i>22-25</i>
- <i>Bijlage IV: Enquête spelfamilies.....</i>	<i>26-28</i>
- <i>Bijlage V: Resultaten enquête spelfamilies (Excel).....</i>	<i>29</i>
- <i>Bijlage VI: Scoreformulieren leerlingen.....</i>	<i>30</i>
- <i>Bijlage VII: Scoreformulieren groepsdocenten.....</i>	<i>31</i>
- <i>Bijlage VIII: Resultaten scoreformulieren (Excel).....</i>	<i>32</i>
- <i>Bijlage IX: Uitwerking interview groepsdocenten.....</i>	<i>33-34</i>
- <i>Bijlage X: Reflectieverslag.....</i>	<i>35</i>
- <i>Bijlage XI: HBO Kennisbank Formulier.....</i>	<i>36</i>

1. Samenvatting

In dit ontwikkelonderzoek is de onderzoeker op zoek gegaan naar de ingrediënten die als belangrijk worden gevonden door zowel de groepsdocenten als leerlingen van Basisschool Op Dreef voor het domein spel van de lessen bewegingsonderwijs. Hiermee zal het draagvlak voor verandering van kwaliteit in de lessen onder de groepsdocenten en leerlingen vergroot worden.

De ingrediënten zijn vanuit een behoeftepeiling bij zowel de groepsdocenten als de leerlingen opgesteld. Uit de resultaten van het literatuuronderzoek, verschillende vragenlijsten, een interventie en interviews is de volgende informatie verzameld:

- Groepsdocenten staan open voor verbetering voor de kwaliteit van het bewegingsonderwijs;
- Groepsdocenten hebben moeite met de voorbereiding, materiaalgebruik en doelen stellen bij een les bewegingsonderwijs;
- Groepsdocenten vinden het belangrijk dat leerlingen beleving ervaren tijdens het bewegingsonderwijs;
- Leerlingen hebben behoefte om meer variatie in spelfamilies aangeboden te krijgen tijdens het vak bewegingsonderwijs;
- Leerlingen ervaren meer beleving en verbetering tijdens een goed voorbereidende les met een kwalitatief betere inhoud;
- Groepsdocenten ervaren meer voldoening bij meer aanbod van kennis over de verschillende spelfamilies en een goede voorbereiding bij het vak bewegingsonderwijs.

Daarbij is er binnen dit onderzoek ook veel tijd besteed aan hoe de groepsdocenten de lessen meer naar hun smaak konden invullen. Dit zodat zij op een gemakkelijke manier een kwalitatief betere les bewegingsonderwijs konden voorbereiden en hierbij hun doelen behaalden, de leerlingen meer beleving hadden tijdens de les en de groepsdocent zich op zijn gemak voelde.

Uit het onderzoek kan geconcludeerd worden dat de kwaliteit van de lessen bewegingsonderwijs gegeven door de groepsdocenten, die zich richten op het domein spel, verbeterd is aan de hand van de interventieperiode.

2. Inleiding

De wet op het primair onderwijs (PO) geeft aan dat de basisschool aandacht moet besteden aan de verschillende leergebieden, zodat dit aansluit bij de ontwikkeling van het kind en zijn leef-, ervarings- en beleefwereld (WPO, 1998). Lichamelijke Opvoeding (LO) is één van de leergebieden (Greven & Letschert, 2006). De kerndoelen van LO houden in dat de leerlingen op een verantwoorde manier leren deelnemen aan de Nederlandse bewegcultuur en hierbij de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren op een respectvolle manier en waarbij ze hun eigen beweegniveau leren inschatten (Greven & Letschert, 2006).

Juist op jonge leeftijd leggen kinderen al een basis voor bewegen (van 't Wout, 2017). Bij Basisschool Op Dreef is er op dit gebied nog te weinig ontwikkeling om ervoor te zorgen dat de leerlingen zich breed kunnen ontwikkelen. Het gevolg is dat veel kansen onbenut blijven, waardoor voornamelijk bewegingszwakke leerlingen een blijvende achterstand in hun bewegingsontwikkeling oplopen. Hierbij is juist de basisschoollleeftijd bij uitstek een geschikte periode voor motorisch leren en voor het ontwikkelen van een positieve bewegingsattitude (Mooij, 2014). Kinderen van deze leeftijd zijn zeer gemotiveerd als het om (leren) bewegen gaat. Ze leren snel, gemakkelijk, kunnen goed aanwijzingen verwerken en zijn in staat om intensief en geconcentreerd met bewegen bezig te zijn. Ze kunnen voldoende afstand nemen van het eigen bewegingsgedrag en zo hun eigen rol en inbreng, alsook die van anderen op concreet niveau ter sprake brengen. Ook een oproep tot fair-play is goed in concreet gedrag te vertalen. De vaardigheden die kinderen op jonge leeftijd meekrijgen door mee te doen aan gymnastische lessen zorgen voor een effectieve manier van bewegen. Het is dus vanuit verschillende aspecten goed om jong te beginnen met kwalitatief hoogwaardige gymlessen.

Om de kerndoelen van LO te realiseren wordt er op elke basisschool in Nederland gymles gegeven. Dit wordt door een vakleerkracht LO of een groepsdocent gedaan met een gymbevoegdheid. Vanuit onderzoek is gebleken dat groepsdocenten de kinderen tijdens de les LO vaker vrij laten spelen in plaats van motorische vaardigheidstraining en algemene kennis over sport bij te brengen (McKenzie, 1998). Ook blijkt uit onderzoek (van Weerden, van der Schoot & Hemker, 2008) dat in verhouding kinderen zonder vakleerkracht meer tikspelen, doelspelen en mikspelen/oefeningen doen dan leerlingen met een vakleerkracht. Hieruit is ook aangetoond dat 35% van de geteste kinderen die les krijgen van een vakleerkracht op motorisch gebied gemiddeld hoger scoorden op vrijwel alle bewegingsvormen, dan leerlingen die les krijgen van een groepsdocent of slechts gedeeltelijk van een vakleerkracht. Het gaat daarbij om bewegingsvormen als balanceren, springen, klimmen, schommelen, duikelen, hardlopen en bewegen op muziek (Greven & Letschert, 2006). En om spelvormen als tikspelen, doelspelen, spelactiviteiten waarbij het gaat om mikken, jongleren en stoeispelen. Bij Basisschool Op Dreef wordt door de vakdocent de bewegingsvormen aangeboden en door de groepsdocenten de spelvormen.

Een vakleerkracht LO die opgeleid is aan de Academie voor Lichamelijke Opvoeding (ALO) heeft een breder aanbod van beweegactiviteiten dan een groepsdocent van de basisschool die een kortdurende specialisatie in bewegingsonderwijs heeft gevolgd (van Weerden, van der Schoot & Hemker, 2008). Hierdoor kunnen de kinderen van de basisschool zich op meerdere gebieden beter ontwikkelen. Zo beschrijven Bailey en Morley (2006) dat de vakleerkracht van invloed is bij de ontwikkeling van motorische vaardigheden en het nastreven van een actieve leefstijl. Vanuit de ALO wordt een vakleerkracht opgeleid om leerlingen de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen te laten ervaren en uitvoeren (Greven & Letschert, 2006). Zo kan er bijvoorbeeld het Basisdocument Bewegingsonderwijs worden gebruikt als methode voor LO op de basisschool. Deze methode geeft leerkrachten in het basisonderwijs vele didactische handreikingen om betekenisvol invulling te geven aan lessen bewegingsonderwijs (Mooij, 2011). In het Basisdocument Bewegingsonderwijs worden twaalf bewegingsvormen uitgewerkt waarmee de leerlingen alle hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren.

Binnen het vak LO wordt op scholen veel onderwijstijd besteed aan beweegactiviteiten die te plaatsen zijn in het beweegdomein Spel. Een mogelijke verantwoording hiervoor is dat het aandeel van spelporten in onze bewegingscultuur aanzienlijk is (NOC*NSF, 2013). De oorsprong van het beweegdomein is terug te voeren op de ludieke/speelse gedragsmodaliteit. De definitie van spel wordt als volgt beschreven door Dielis: *“Spel is een sociale lichamelijke en psychische activiteit die wordt vormgegeven door de speler(s) die tijdens het spelen associeren tussen de verschillende mogelijkheden; er wordt tijdens het spelen plezier beleefd en hierdoor worden specifieke vaardigheden geleerd”* (Hummle, z.j.).

Op basis van de grondstructuur en het spelidee is het mogelijk om de wereld van de spelsporten in te delen naar de spelfamilies: mikspelen, inblijf- en uitmaakspelen, terugslagspelen en doelspelen. Het spelonderwijs wordt daarom vaak georganiseerd en vormgegeven vanuit de verschillende spelfamilies en zal zich richten op de meerdimensionale ontwikkeling van spelers. Met de meerdimensionale ontwikkeling wordt binnen LO de ontwikkeling van sensomotoriek, cognitie, emotie, sociale-affectie en persoonlijkheidsontwikkeling bedoeld (Loo & Dokkum, 2015). De sensomotorische ontwikkeling gaat over het leren kennen van de eigen mogelijkheden van het lichaam (Hummle, z.j.). Bij het beweegdomein spel kun je dit onderverdelen in technische en tactische vaardigheden (Weeldenburg, Zondag & Kok, 2016). De cognitieve ontwikkeling gaat over het verwerven en verfijnen van cognitieve vaardigheden zoals; ruimtelijk inzicht, plannen en vooruitdenken, inleven in anderen, nadenken over oplossingen, omgeving leren kennen en ontdekken hoe dingen werken (Timmers-Huigens, 2004). Emotionele ontwikkeling gaat over het leren omgaan met eigen emoties en emoties van anderen (Oosterhof-van der Poel, 2004). In spel kun je dit zien in leren omgaan met meningsverschillen of ruzies, leren verplaatsen in anderen en ervaringen kunnen verwerken in spel, maar ook het plezier in het spel hebben. Sociale ontwikkeling gaat over het leren samenleven met anderen. Spel is het beginpunt van relaties met anderen (Greven & Letschert, 2006). Vaardigheden die in spel worden geleerd zijn het maken van afspraken en houden aan regels, rekening houden met elkaar, samenwerken, wachten op eigen beurt, duidelijk maken wat je wilt en beseffen dat groepsbelang soms belangrijker is dan individueel belang. Persoonlijkheidsontwikkeling gaat over het leren kennen van jezelf en je mogelijkheden (Timmers-Huigens, 2004). Door spel wordt het zelfvertrouwen vergroot en leert het kind dat het invloed heeft op de omgeving.

Op Basisschool Op Dreef te Veldhoven wordt er gewerkt met het Basisdocument bewegingsonderwijs voor de invulling van de lessen Lichamelijke Opvoeding. De vakleerkracht geeft twee dagen in de week les waarbij zij de grondvormen behandelt met de groepen drie tot en met acht. De leerlingen voeren hierbij alle hoofdbeginselen van de belangrijkste beweegvormen uit en ervaren deze als zodanig. De overige dagen wordt er lesgegeven door een groepsdocent met een gymbevoegdheid. Tijdens deze lessen wordt vooral het beweegdomein Spel opgepakt. Doordat de groepsdocenten dit oppakken is er sprake van een tekortkoming van een brede ontwikkeling en een te laag niveau van het vakmanschap. De groepsdocenten die beschikken over een gymbevoegdheid hebben vaak nog weinig ervaring en minder kennis over de verschillende spelfamilies omdat het traject dat zij hiervoor hebben gevolgd maar kort is. Hierdoor zie je bij Basisschool Op Dreef vaak maar één soort spelfamilie terugkomen in de lessen.

Het onderwijs in bewegen stelt hoge eisen aan het vakmanschap van de onderwijsgevende (Mooij, 2014). Als het niveau van dit vakmanschap tekortschiet, leidt dat al snel tot onder belasting van de leerlingen en onvoldoende uitdaging. Het gevolg is dat veel kansen onbenut blijven, waardoor voornamelijk bewegingszwakke leerlingen een blijvende achterstand in hun bewegingsontwikkeling oplopen.

Om het probleem van het achterliggende beweegdomein Spel van Basisschool Op Dreef op te lossen of te verbeteren is de volgende onderzoeksvraag gerealiseerd; *Wat is er nodig om de leerlingen van groep 3 tot en met groep 8 van Basisschool Op Dreef te Veldhoven meer variatie van spelsporten te laten ervaren tijdens de lessen Lichamelijke Opvoeding?*

3. Methode & Resultaten

Ontwikkelonderzoek

Het onderzoek wordt beschreven als een ontwikkelonderzoek. Dit houdt in dat het onderzoek speciaal is ontwikkeld voor de betreffende stageschool. Vanuit de school is er een probleem aangegeven dat onderzocht wordt. De betreffende personen en omgeving geven het onderzoek invulling.

Onderzoekspopulatie

Het onderzoek is uitgevoerd bij Basisschool Op Dreef te Veldhoven. De populatie betrof de groepen drie tot en met acht inclusief de groepsdocenten. Het onderzoek betrof het domein bewegingsonderwijs.

Onderzoeksplanning

In figuur 1 is de planning van het onderzoek beschreven. Hierin leest u dat het gehele onderzoek in zes maanden heeft plaats gevonden. Bij de start van de probleemanalyse en literatuurverkenning is er een meetinstrument gemaakt. Het daadwerkelijke onderzoek waarbij meetinstrumenten zijn afgenomen en resultaten zijn verwerkt tot een methode heeft in vier maanden plaats gevonden. Na het afnemen van een meetinstrument zijn de resultaten verwerkt en die hebben aanleiding gebracht tot een volgende cyclus.

Het onderzoek bestond uit drie verschillende cyclussen. Door de uitkomst van de eerste cyclus is de volgende cyclus bedacht en uitgevoerd. De resultaten daaruit volgden weer tot de volgende cyclus. Het eerste meetinstrument is afgenomen bij de groepsdocenten die immers ook de hoofdrol spelen in dit onderzoek. Vervolgens is er gekeken naar de behoeftes en interesses van de leerlingen in de betreffende klassen. Het resultaat hieruit is teruggekoppeld naar de groepsdocenten. Vervolgens is er een passende interventie van vier weken gepland en uitgevoerd met de betreffende groepsdocenten. In deze interventie is er samen met de groepsdocenten en vakleerkrachten gewerkt aan een aanpak voor kwalitatief betere spellessen in het bewegingsonderwijs. Naar aanleiding van aanvullingen is hieruit de methode geëvalueerd en kan deze wellicht ontwikkeld worden bij een positieve uitslag. De discussie, conclusie en aanbevelingen zijn als laatste onderdeel van het onderzoek geschreven.

Probleemanalyse	30-11-17	
Literatuurverkenning over probleem	11-01-18	
Vragenlijst behoeftepeiling groepsdocenten	15-01-18	
Eerste ontwerpmethode adhv behoeftepeiling	01-02-18	
Les + vragenlijst behoeftepeiling leerlingen	19-03-18	
Tweede ontwerpmethode adhv aanvullingen	02-03-18	
Interventie	02-04-18 16-04-18	
Evalueren methode met groepsdocenten	23-04-18	
Discussie / conclusie / aanbevelingen adhv evaluatie	30-04-18	
Inleveren product	01-06-18	

Figuur 1: Onderzoeksplanning

Cyclus 1: Behoeftepeiling groepsdocenten voor de les bewegingsonderwijs

Populatie

Het doel van deze onderzoekscyclus is inzicht te krijgen in de huidige leeromgeving van de groepsdocenten in de les LO. De populatie van deze eerste cyclus betreft daarom de groepsdocenten van de groepen drie tot en met acht van Basisschool Op Dreef te Veldhoven. In totaal betreft het zeven groepsdocenten (1 man, 6 vrouwen) die allemaal geheel zelfstandig ten minste één keer per week een les bewegingsonderwijs geven zonder hulp van stagiaires van het Summa college, CIOS of de ALO. Ieder van deze groepsdocenten is in het bezit van een gymbevoegdheid. Vijf van de zeven groepsdocenten hebben gereageerd op de vragenlijst, de overige twee hebben na driemaal herinneren geen reactie gegeven.

Meetinstrument

In de eerste meting waarbij informatie vanuit de groepsdocenten werd gevraagd is gebruik gemaakt van een vragenlijst (Bijlage I: Vragenlijst Groepsdocenten). In deze vragenlijst is er ingegaan op persoonlijke vragen over de bekwaamheid in het bewegingsonderwijs. De vragenlijst omvatte zestien items waarmee de onderwerpen bekwaamheden van de groepsdocenten, soort materiaalgebruik, soort doelstellingen van de lessen, aanbod van sportdomeinen & sterke of verbeterpunten zijn gemeten. De formulering van de vragen en de onderwerpen zijn afgeleid van een bestaande vragenlijst waarmee motivatie bij leerlingen gemeten kan worden (Massink, 2014). De vragenlijst is aangepast naar vragen voor groepsdocenten in plaats van leerlingen. Er is gekozen voor verschillende formuleringen van vragen, zoals open, gesloten en meerkeuzevragen, te gebruiken. Deze variatie is gekozen om de vragenlijst gemakkelijk afneembaar te maken en alleen bruikbare informatie te verkrijgen.

Meetprocedure

De vragenlijst is bij alle groepsdocenten afgenomen die één keer in de week zelf een gymles geven. De lijsten zijn uitgedeeld tijdens een pauzemoment in week 1 van 2018. De groepsdocenten hebben een week de tijd gehad om de vragenlijst in te vullen en terug te geven. Het invullen van de vragenlijst kostte ongeveer vijf tot tien minuten.

Data-analyse

Bij de eerste cyclus is gebruikt gemaakt van Excel 2010 om de kwantitatieve data te verwerken. De data van de vragenlijst zijn uitgedrukt in verschillende waardes. Om de verschillen aan te tonen zijn de waardes per vraag uitgewerkt. Enkele data hebben de waardes tussen 1 en 10, enkele een schaal van 1 tot 5.

Bij de bekwaamheden van de groepsdocenten zijn waardes van 1 tot 10 gebruikt. Bij 1 scoort men laag en bij 10 scoort men hoog bij dat onderdeel.

Bij de vragen waar de schaal tussen 1 en 5 ligt wordt gekeken hoe vaak iets wordt gedaan of gebruik. Hierbij is 1 nooit en 5 zeer vaak. Uit deze data is van iedere vraag een gemiddelde en standaarddeviatie genomen om een conclusie te kunnen trekken.

Daarbij is er één open vraag gesteld om de groepsdocenten zelf met een oplossende manier te laten komen. Deze data wordt beschreven als citaat, wanneer deze is ingevuld.

Resultaten

Twee van de vijf groepsdocenten die de lijst hebben ingevuld, gaven aan dat ze open stonden voor verbetering van de kwaliteit van hun les LO, twee stonden er niet voor open en één groepsdocent had geen mening. Voor de gehele uitwerking zie Bijlage II: Resultaten vragenlijst groepsdocenten (Excel).

De aangedragen verbeterpunten van de groepsdocenten die open stonden voor verbetering van hun lessen LO betroffen: de voorbereiding, het materiaalgebruik, de doelstelling, de ervaring en de kennis over het vak Bewegingsonderwijs.

Wat betreft de LO-domeinen waarbinnen de groepsdocenten lessen aanbieden, bleek dat spel veruit het hoogste scoorde ($M=4,0$; $SD=1,14$), gevolgd door atletiek ($M=3,2$; $SD=0,48$). De overige domeinen (turnen, bewegen op muziek & fysieke mentale vorming) werden allemaal gemiddeld met 2,0 of lager beoordeeld. Vrij vertaald betekent dit dat groepsdocenten vooral spellessen aanbieden, afgewisseld met af en toe atletiek onderdelen en slechts zelden tot nooit activiteiten uit overige domeinen. Deze domeinen vonden de groepsdocenten een taak van de vakdocent LO die de tweede les LO in de week aanbood. *'De afspraak op school is dat de vakdocent de basisgrondvormen behandelt en dat de groepsdocent tijdens de andere les in de week een spel verzorgd'*.

De doelen van de lessen bewegingsonderwijs zijn op Basisschool Op Dreef vooral gericht op het bewegen beleven. Gemiddeld beoordelen groepsdocenten deze doelstelling met 4,4 (1-5) met een standaarddeviatie van 0,55. Daarnaast scoort de doelstelling bewegen verbeteren een 3,8 met een standaarddeviatie van 0,84.

Daarnaast is gevraagd naar persoonlijke kwaliteiten om een kwalitatief goede les LO aan te bieden. Hieruit is gebleken dat groepsdocenten op hun ervaring, kennis, instructievaardigheden relatief hoog scoren (7.6 en hoger; schaal 1-10). Daarnaast voelden de meeste groepsdocenten zich op hun gemak om de lessen LO te verzorgen ($M=8,0$; $SD=2,35$). Hierin werd echter wel een grote standaarddeviatie gevonden; de meesten voelden zich zeer op hun gemak, echter één groepsdocent scoorde op dit onderdeel ruim onvoldoende.

Wanneer het gaat over het gebruik van materialen is duidelijk te zien dat de kleine materialen het meeste gebruikt worden ($M=4,6$; $SD=0,55$). Klein materiaal wordt gevolgd door groot ($M=3,2$; $SD=1,3$) en zacht materiaal ($M=3,2$; $SD=1,3$).

Implicaties voor interventieontwikkeling

Uit deze onderzoeks cyclus kan worden opgemaakt dat twee van de zeven groepsdocenten open staan voor verbetering. Omdat een draagvlak een essentiële voorwaarde voor verandering lijkt, is op basis van deze resultaten bepaald dat de interventie primair op deze twee groepsdocenten en hun klassen gericht wordt. Verder bleek uit de resultaten dat groepsdocenten de plezierbeleving van de lessen bewegingsonderwijs door leerlingen belangrijk vonden. Deze plezierbeleving wordt als belangrijk 'ingrediënt' voor de interventie meegenomen, om hiermee het draagvlak voor verandering onder groepsdocenten te vergroten.

Dit leidde tot de volgende cyclus. Bij deze cyclus wordt het onderzoek gebaseerd op het domein spel. Dit vanwege de afspraken binnen de school. De vakleerkracht biedt de grondvormen aan, en daarnaast verzorgt de groepsdocent een les spel. Vanuit deze cyclus moet duidelijk worden welke spelfamilies wel aan bod komen, welke niet en waar de behoefte van de leerlingen ligt. Zo zou er dan een mooie methode ontwikkeld kunnen worden die zowel aansluit bij de bekwaamheden van de groepsdocenten als de behoefte van de leerlingen.

Cyclus 2: Behoeftetepeiling leerlingen voor de les bewegingsonderwijs

Populatie

De populatie van de tweede cyclus betrof de leerlingen van de groepen drie tot en met acht van Basisschool Op Dreef te Veldhoven. Elke doelgroep van de school die het vak bewegingsonderwijs krijgt is ondervraagd. Voor de onderbouw (groep 3-4) zijn twee groepen 3 ondervraagd. De middenbouw (groep 5-6) is een groep 5 en groep 6 ondervraagd. In de bovenbouw (groep 7-8) zijn twee groepen 8 ondervraagd. In totaal zijn dit 160 leerlingen. Het onderzoek betrof inzicht krijgen in de behoeftes en interesses van de leerlingen tijdens de lessen bewegingsonderwijs.

Meetinstrument

Tijdens de tweede meting is er gebruik gemaakt van twee verschillende methodes. Omdat het denk- en beweegniveau bij de groepen drie tot en met acht ver uit elkaar liggen kon er geen gebruik worden gemaakt van dezelfde enquêtes en dezelfde interventie les. Bij elke groep is er een les afgenomen om de leerlingen een verschillend aanbod te bieden (Bijlage III: LVF spel les). Dit betrof het domein spel. Aan het einde van de les werd er gereflecteerd met de leerlingen welke spelen zij het leukste vonden. Dit werd gedaan door middel van een enquête (Bijlage IV: Enquête spelfamilies). Hierin werd gevraagd waar zij behoefte aan en interesse in hadden. Bij de bovenbouw konden de leerlingen nog inbreng geven of spelen nieuw waren en welke spelen nog niet eerder aan bod waren gekomen tijdens een les bewegingsonderwijs. De enquête was zo gemaakt dat de leerlingen het op eigen niveau konden invullen. Zo was er voor groep 3 een gemakkelijkere versie ontwikkeld met plaatjes terwijl er bij groep 8 met cijfers en open vragen werd gewerkt. De enquête omvatte vier tot zeven items waarbij de onderwerpen beleving van de spellen en ervaring in de sporten aan bod kwamen. Er was gekozen voor verschillende formuleringen van vragen zoals open en gesloten vragen. Deze variatie was gekozen om de vragenlijst gemakkelijk afneembaar te maken en alleen bruikbare informatie te verkrijgen.

Meetprocedure

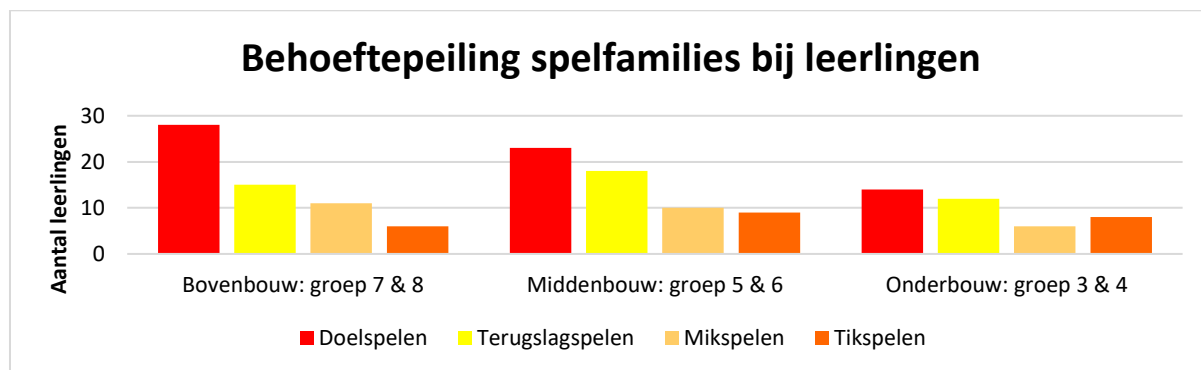
De interventie les en de enquête is in week 12 bij zes klassen afgenomen. De leerlingen hadden een les gevolgd waarbij elke spelfamilie (mikspelen, tikspelen, doelspelen & terugslagspelen) behandeld werd en in elk een apart vak werd gespeeld. De leerlingen werden in het begin van de les geïnstrueerd dat zij aan het einde van de les nog een korte vragenlijst in moesten vullen zodat zij in de les al bezig waren met het nadenken over de inhoud van de les. Het invullen van de vragenlijst kostte ongeveer drie minuten.

Data-analyse

Ook bij de tweede cyclus is gebruikt gemaakt van Excel 2010 om de kwantitatieve data te verwerken. De data van de enquêtes zijn uitgedrukt in de waardes 1 tot en met 4. Hierbij is 1 het leukst ervaren spel en 4 het minst leuke ervaren spel. Deze resultaten zijn verwerkt in een staafdiagram om een duidelijk overzicht te geven. Hierin staan het aantal leerlingen beschreven op de x-as en de spelfamilies op de y-as. Bij de bovenbouw zijn er nog een aantal open vragen gesteld. Deze zijn verwerkt in een aantal cirkeldiagrammen waarin onderscheid is gemaakt in de spelfamilies. In de cirkeldiagrammen is gewerkt met procenten om informatie duidelijk weer te kunnen geven.

Resultaten

De resultaten van de beleving van de leerlingen wordt in de volgende figuur weergegeven. Hieruit is af te lezen dat bij elke doelgroep de spelfamilie doelspelen als hoogste eindigt. Vervolgens komt bij elke doelgroep terugslagspelen als tweede. Mikspelen en tikspelen wordt over het algemeen als minst leuk ervaren.

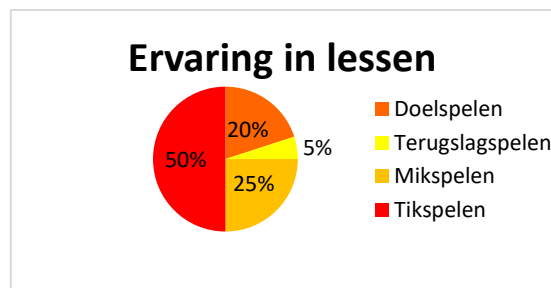
Figuur 2: Behoeftetepeiling leerlingen spelfamilies

In de bovenbouw van Basisschool Op Dreef is er dieper op de spelfamilies, het aanbod en de eigen ervaring ingegaan. Hier kwam uit dat 82% van de 60 leerlingen open stond voor meer aanbod en lessen in het domein spel.

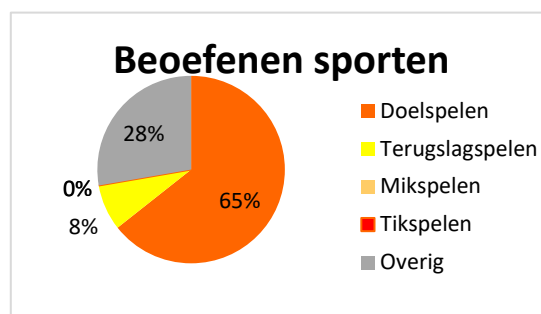
Daarnaast is er gevraagd naar de ervaring van de spelfamilies in de lessen. Zijn deze spelfamilies eerder aanbod gekomen in de vorige lessen bewegingsonderwijs? In figuur 3 is af te lezen dat tikspelen het vaakste is ervaren in de vorige lessen bewegingsonderwijs. Vervolgens komen mikspelen, gevolgd door doelspelen en terugslagspelen.

Ook is er gevraagd of leerlingen zelf een sport beoefenen. Hieruit is gebleken dat doelspelen als meeste wordt beoefend. Hierna volgen terugslagspelen als meest beoefende spelfamilie. Alle sporten die geen spelsport zijn, zijn samengevoegd onder het kopje overig.

Voor de gehele uitwerking in Excel zie Bijlage V: Resultaten enquête spelfamilies.

Figuur 3: Ervaring spelfamilies in lessen

Figuur 4: Beoefenen sporten

Implicaties voor interventieontwikkeling

Uit deze onderzoeksacyclus kan worden opgemaakt dat het ingrediënt beleving als belangrijk wordt gevonden wanneer er een aanbod wordt gegeven bij de spelfamilie doelspelen. Dit blijkt uit de resultaten van de leerlingen. Verder blijkt dat de spelfamilie tikspelen nu het meest wordt behandeld tijdens de lessen waarbij de leerlingen niet de hoogste beleving ervaren. Ook is duidelijk te zien dat bij de bovenbouw de familie doelspelen als leukste wordt ervaren.

Om ervoor te zorgen dat de leerlingen en de groepsdocenten de lessen als prettig ervaren en de leerlingen de lessen als leuk beleven zal er een interventie plaats vinden met de twee betreffende groepsdocenten. De groepsdocent van groep 3a en de groepsdocent van groep 8b. Hierin zal rekening gehouden worden met de behoeften van de leerlingen. Dit zal worden uitgewerkt in cyclus 3. Hierin zal een methode ontwikkeld worden die zowel aansluit bij de bekwaamheden van de groepsdocenten als bij de behoeften van de leerlingen.

Cyclus 3: Interventie groepsdocenten voor kwalitatief betere lessen bewegingsonderwijs

Populatie:

De populatie van cyclus 3 betrof de twee groepsdocenten (2 vrouwen) en de klassen van Basisschool Op Dreef die open stonden voor verbetering van de kwaliteit van de lessen bewegingsonderwijs. Eén van deze groepsdocenten (M) geeft les in groep 8b van de bovenbouw. De andere groepsdocent (D) geeft les in groep 3a van de onderbouw.

Interventie

De interventie betrof vier lessen waarbij de groepsdocent zich ontwikkelde op gebied van het domein spel. Alle vier de verschillende spelfamilies werden behandeld waarbij er werd gekeken naar de kwaliteit van de lessen. De verbeterpunten die in de eerste onderzoekscyclus naar voren waren gekomen door de groepsdocenten werden meegenomen in de interventie. De ingrediënten bewegen beleven, materiaal gebruik, voorbereiding van de lessen, klaarzetten van de materialen en de uitleg zijn meegenomen in de interventie. Vanuit de tweede onderzoekscyclus zijn de verschillende spelfamilies die het meest zijn beleefd door de leerlingen meegenomen in de interventie. Hierbij werden de drie meest beleefde spelfamilies per groep in de eerste drie lessen gegeven. In de laatste interventie les mocht de groepsdocent alle ingrediënten voor de les bepalen.

De lessen werden als volgt ingedeeld:

Les	Lesgever	Spelfamilie	Doelen	Materiaal
Interventie les 1	Onderzoeker	Doelspelen	Bewegen verbeteren + bewegen beleven	Kleine materialen + Zachte materialen + Hangend materiaal
Interventie les 2	Onderzoeker + groepsdocent	Terugslagspelen	Bewegen beleven	Kleine materialen + Zachte materialen
Interventie les 3	Groepsdocent + onderzoeker	Mikspelen	Bewegen verbeteren + bewegen beleven	Zoveel mogelijk materiaal
Interventie les 4	Groepsdocent	Keuze 3 spelfamilies Voorkeur bovenbouw: doelspelen	Eigen doelen stellen	Eigen materiaalkeuze

De eerste les gaf de onderzoeker zelf zodat de groepsdocenten mee konden kijken. Hierdoor kregen de groepsdocenten ook inzicht in de voorbereidingen, het klaarzetten van de materialen, de uitleg en de les zelf. De tweede les werd gezamenlijk voorbereid. Daarbij kon de groepsdocent de onderzoeker vragen om mee te helpen tijdens het klaarzetten van de materialen, de uitleg en tijdens de les.

De derde les werd voorbereid en gegeven door de groepsdocent waarbij de onderzoeker meekeek. Hierbij waren nog wel doelen gesteld vanuit de onderzoeker. De onderzoeker heeft de groepsdocent geobserveerd en wanneer nodig was zichzelf ingezet als hulp.

In de laatste les werd er verwacht van de groepsdocent om alle stappen zelf te ondernemen. De onderzoeker kon de groepsdocent tips geven voor- en tijdens de les.

De groepsdocenten konden na afloop van elke les aan de hand van een scoreformulier aangeven of zij zich goed hebben kunnen voorbereiden op de les, of zij hun doelen hebben bereikt, welk materiaal ze hebben gebruikt en of zij iets hebben geleerd.

De leerlingen konden ook na elke les op een scoreformulier aangeven of zij op het gebied van bewegen beleven plezier hebben gehad, en op het gebied van bewegen verbeteren of zij zich hadden ontwikkeld.

Meetinstrument:

Voorafgaande aan de lessen hebben de groepsdocenten een lesvoorbereidingsformulier, een materiaallijst en een uitleg van de interventieperiode met definities van de spelfamilies ontvangen. Het lesvoorbereidingsformulier is herleid uit het format van Fontys Sporthogeschool. De materiaallijst is beschikbaar gesteld door de vakdocent van Basisschool Op Dreef. De uitleg en de definities van de spelfamilies zijn bijgevoegd door de onderzoeker zelf.

Aan het einde van elke les werd er een scoreformulier (Bijlage VI: Scoreformulier leerlingen) uitgedeeld aan de leerlingen. Hier konden zij invullen wat zij hebben verbeterd op het gebied van bewegen verbeteren en wat zij hebben beleefd op het gebied van bewegen beleven.

De groepsdocenten kregen ook elke les een scoreformulier (Bijlage VII: Scoreformulier groepsdocenten). Hier konden zij aangeven of zij zich goed hebben kunnen voorbereiden op de les, of zij hun doelen hebben bereikt, welk materiaal ze hebben gebruikt en of zij iets hebben geleerd.

Deze vragen werden gesteld aan de hand van de eerste vragenlijst waarbij deze onderwerpen naar voren kwamen als verbeterpunten bij de groepsdocenten die de vragenlijst hadden ingevuld.

Na afloop van de interventieperiode is er als nameting bij beide groepsdocenten een interview afgenomen. In dit interview is de groepsdocent gevraagd of de interventielessen hebben geholpen voor de kwaliteit van de lessen, of zij dat wat zij hebben geleerd toe gaan passen in komende lessen en of zij nog verbeterpunten of aanvullingen hebben voor de interventie.

De duur van het interview varieerde tussen de 10-20 minuten. Bijlage IX: Uitwerking interview groepsdocenten, is de uitgewerkte samenvatting van de interviews.

Meetprocedure

De interventielessen zijn in week 14 tot en met week 16 afgenomen bij de twee betreffende groepsdocenten en klassen. De lessen werden afgenomen op dinsdag het vijfde en zesde uur. Dit is van 12.45 uur tot 14.15 uur waarbij één lesuur 45 minuten bedraagt. Na afloop van de les werden de scoreformulieren ingevuld. Het invullen van het scoreformulier kostte ongeveer twee minuten bij beide groepen.

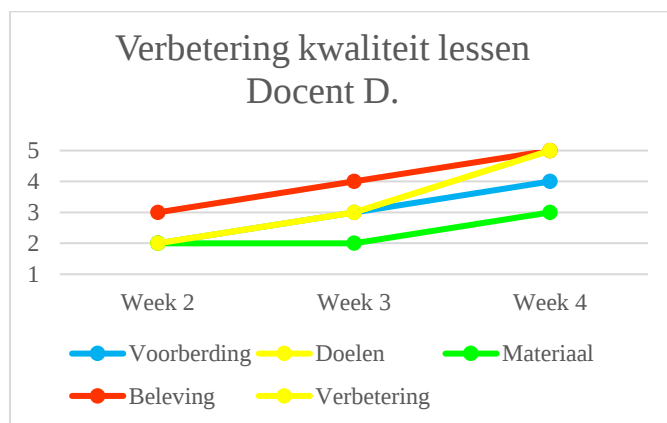
Als nameting van de interventie is er in een pauzemoment van week 16 een interview afgenomen bij beide groepsdocenten. De tijdsduur van het interview was ongeveer 10 tot 20 minuten per groepsdocent.

Data-analyse

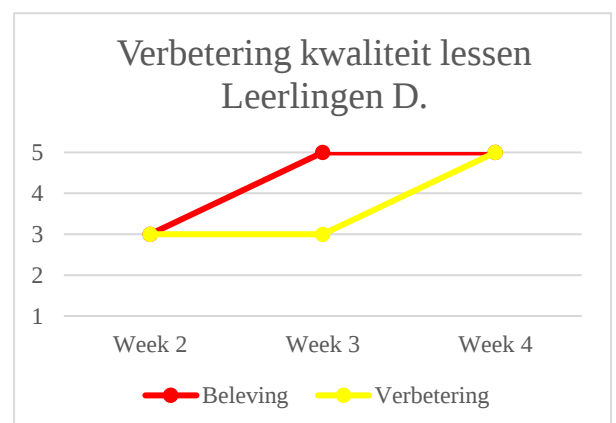
Bij verwerking van de kwantitatieve data is gebruik gemaakt van Excel 2010. De data van de scoreformulieren zijn uitgedrukt in waardes van 1 tot 5. Hierbij is 1 niet goed ervaren en 5 heel goed ervaren. Deze resultaten zijn verwerkt in een lijndiagram om de duidelijke stijging van de eenheden te zien. Op de x-as worden de waardes beschreven en de weken op de y-as. Week 1 is niet meegenomen in de resultaten omdat de groepsdocent hierbij alleen mee heeft gekeken.

Resultaten:

In onderstaande lijndiagrammen zijn de resultaten van de groepsdocenten en de leerlingen gescheiden.

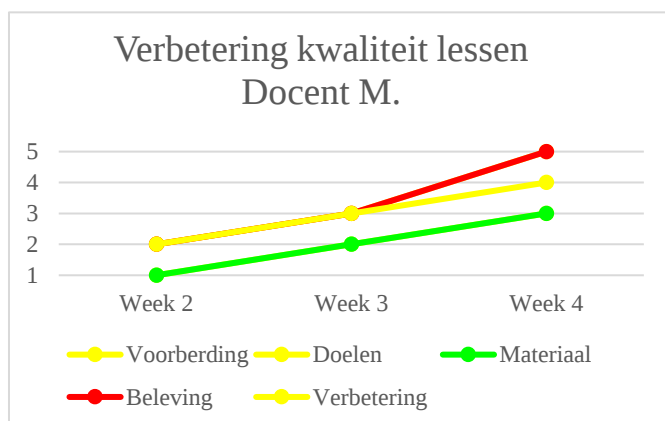
Figuur 5: Verbetering kwaliteit groepsdocent D.

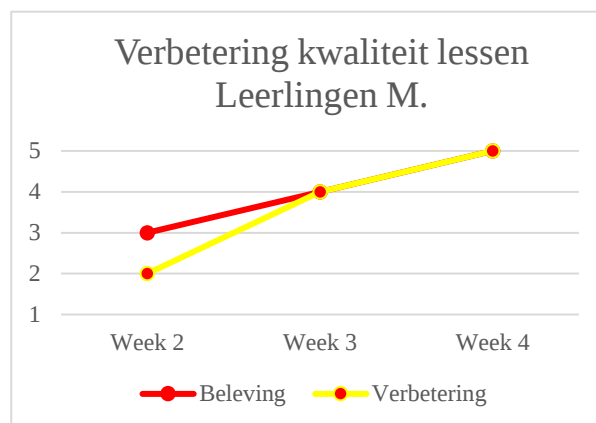
Figuur 6: Verbetering leerlingen D.

Uit lijndiagram 1.1 van groepsdocent D. is af te lezen dat er in alle verschillende topics een stijgende lijn zit. Alle topics zijn hoger geëindigd dan gestart. Beleving, verbetering en doelen eindigen alle drie op een 5. Gevolgd door voorbereiding met een 4, en materiaal met een 3.

Bij lijndiagram 1.2 van de leerlingen van D. is er ook een stijgende lijn te zien in beide topics. De beleving stijgt bij week 3 al naar een 5 waar die ook eindigt. De lijn van de verbetering stijgt minder snel maar eindigt ook met een 5.

Figuur 7: Verbetering kwaliteit groepsdocent M.

Figuur 8: Verbetering leerlingen M.

Uit lijndiagram 2.1 van groepsdocent M. is af te lezen dat hier ook in alle verschillende topics een stijgende lijn zit. Hierbij zijn ook alle topics hoger geëindigd dan gestart. De topics beleving en doelen eindigen beide op een 5. Gevolgd door verbetering met een 4 en eindigend met materiaal en voorbereiding met een 3.

Bij lijndiagram 2.2 van de leerlingen van M. is er ook een stijgende lijn te zien in beide topics. Topic verbetering start hierbij lager maar eindigt wel bij een 5. De topic beleving heeft een evenredige stijgende lijn die eindigt met een 5.

Voor de gehele uitwerking zie Bijlage VIII: Resultaten scoreformulieren (Excel).

Nameting

Als nameting van de interventie is er na afloop van de interventieperiode een interview afgenomen bij beide groepsdocenten. Er is gekozen voor een interview omdat er maar een kleine populatie was. Tijdens een interview wordt er uitgebreider geantwoord op vragen dan bij een enquête (Gratton, Jones, & Robinson, 2011). Hierdoor worden ook de gevoelens en eigen ervaring van de geïnterviewde duidelijker. Dit zijn belangrijke factoren voor de nameting.

Tijdens het interview zijn de volgende onderwerpen behandeld; ervaring na de interventie, bruikbaarheid voor komende lessen en verbeterpunten voor de interventie.

Resultaten

Uit de interviews is gebleken dat beide groepsdocenten de interventie als prettig hebben ervaren. Ook geven de groepsdocenten allebei aan dat zij veel hebben geleerd en de tips en de aangereikte bestanden en informatie vanuit de interventie toe zullen passen bij de komende lessen. Tevens bleek uit de interviews dat één groepsdocent het tijdsbeslag van de voorbereiding, via de methode van de vakdocent, veel tijd in beslag vond nemen.

4. Discussie

Wanneer er gekeken wordt naar de kwaliteit van Lichamelijke Opvoeding baseert het onderzoek van Van Weerden (2008) & Sallis (1997) dat de lessen kwalitatief hoger zijn wanneer deze worden gegeven door een vakleerkracht LO in plaats van een groepsdocent. Aangezien er bij Basisschool Op Dreef hier niet elke dag sprake van is worden de groepsdocenten ook ingezet voor de lessen bewegingsonderwijs.

Kijkend naar de resultaten behorend bij de onderzoeksvraag; *‘Wat is er nodig om de leerlingen van groep 3 tot en met groep 8 van Basisschool Op Dreef te Veldhoven meer variatie van spelsporten te laten ervaren tijdens de lessen Lichamelijke Opvoeding?’* is er een positief effect gevonden bij de lessen bewegingsonderwijs die gegeven worden door groepsdocenten. Zowel bij de groepsdocenten als bij de leerlingen is er een positief resultaat, effect, geconstateerd. De groepsdocenten voelen zich prettiger voor de klas met meer kennis over de verschillende spelfamilie en het gebruik van verschillende materialen. Hierdoor kunnen zij meer variatie aanbieden in de lessen bewegingsonderwijs. Als ook de voorbereiding beter wordt uitgevoerd, wat zorgt voor een kwalitatief betere invulling van de les, dan worden de doelen van de lessen vaker behaald. Ook de leerlingen hebben hierdoor meer beleving in de lessen, vinden de lessen leuker en ontwikkelen zich beter op de doelstelling bewegen verbeteren.

In het onderzoek van Stichting Leerkracht is gebleken dat groepsdocenten zich elk jaar weer kunnen en moeten ontwikkelen. Dit zou betekenen dat zij open moeten staan voor verbetering van hun eigen lesgeefkwaliteit. Dit kwam echter niet terug in de resultaten van de vragenlijsten bij de groepsdocenten.

Het veranderen van het bewegingsonderwijs speelt hierin een grote rol. Groepsdocenten die tijdens hun opleiding een gymbevoegdheid hebben behaald zijn van een heel ander niveau en inhoud dan in de tijd nu (Bax, 2010). Daarnaast is het de KVLO (2014) niet gelukt om de wens te vervullen om op elke basisschool een vakleerkracht LO te plaatsen. Dit betekent dat de groepsdocenten zich wel moeten blijven ontwikkelen op het gebied van bewegingsonderwijs. Uit dit onderzoek blijkt dat de groepsdocenten hier helaas niet altijd voor open staan.

Uit een vergelijkend onderzoek van Van Bergen & Straatmeijer (2017) waarbij er onderzoek is gedaan naar het verschil tussen lessen van groepsdocenten en vakdocenten, is gebleken dat wanneer groepsdocenten meer prioriteit leggen bij de lessen bewegingsonderwijs door middel van het volgen van korte cursussen, de lessen ook kwalitatief verbeterd worden. Dit gaat dan niet specifiek over het domein Spel maar algemeen over de lessen LO.

Bij de resultaten van de interventie zijn de topics van de groepsdocenten allemaal gestegen, wat zorgt voor een positief effect. Dit betekent niet dat alle topics het hoogst haalbare scoren. Dit kan komen omdat de interventie niet helemaal persoonlijk gericht is geweest op de groepsdocenten die de interventie ondervonden. Wanneer dit wel zo was geweest zouden de groepsdocenten zich meer specifiek op hun eigen verbeterpunten hebben kunnen richten. De voor hen belangrijkste topics hadden dan voornamelijk behandeld en verbeterd kunnen worden. In het onderzoek is nu aan alle topics evenveel aandacht besteed.

Ook is er gekeken naar de plezierbeleving van de doelgroep basisschoolleerlingen tijdens de lessen bewegingsonderwijs. In de resultaten uit dit onderzoek is gebleken dat de bovenbouw meer beleving had bij de spelfamilie doelspelen. Dit blijkt ook uit het onderzoek van Felinger & van 't Hooft (2008).

Als er gekeken wordt naar de resultaten van de scoreformulieren van de leerlingen kan niet goed geconstateerd worden of de resultaten naar waarheid ingevuld zijn. Omdat de leerlingen na de les de scoreformulieren hebben ingevuld en de leerlingen snel wilden gaan omkleden. Het zou dus kunnen dat de leerlingen zomaar wat in hebben gevuld waardoor de resultaten niet betrouwbaar zijn.

Bovenstaande resultaten van dit onderzoek hebben betrekking op Basisschool Op Dreef. De interventie die is samengesteld is gedaan aan de hand van de behoeftes van betreffende groepsdocenten en leerlingen. Het zou zeker mogelijk kunnen zijn om een interventie als deze uit te voeren op andere basisscholen waarbij de topics dan opgesteld zouden moeten worden aan de hand van de behoeftes van die basisscholen.

Als er na afsluiting van het onderzoek wordt gekeken naar de sterke en zwakke punten van het onderzoek komen een aantal opmerkingen naar voren;

Een sterke punt van dit onderzoek is dat er geprobeerd is om iets te onderzoeken wat op deze school, Basisschool Op Dreef, een probleem veroorzaakte. Er is hier dan niet alleen gekeken naar de behoeftes van de groepsdocenten maar ook naar de behoeftes van de leerlingen. Door twee doelgroepen te betrekken is het onderzoek breed opgezet. Ook is de kracht van dit onderzoek geweest dat er een relatief grote onderzoeksgroep is gebruikt van verschillende leerjaren en niveaus. Zowel de onderbouw als bovenbouw zijn meegenomen bij de resultaten.

Een ander sterk punt was dat de resultaten uit alle vorige cyclussen mee werden genomen naar de volgende cyclus en uiteindelijk alle ingrediënten in de interventie terugkwamen. Hierdoor is het onderzoek nog specifieker voor deze school geworden.

Het zwakke punt van dit onderzoek was dat er een minimale medewerking was van de zeven groepsdocenten. De meesten boden weinig medewerking en wilden geen tijd stoppen in het onderzoek. Uiteindelijk heeft er maar bij twee van de zeven groepsdocenten een interventie plaatsgevonden.

5. Aanbevelingen

Voor een vervolgonderzoek is het interessant om rekening te houden met de volgende aanbevelingen:

Om een nog beter effect te krijgen zouden meer groepsleerkrachten die een les bewegingsonderwijs verzorgen op Basisschool Op Dreef mee moeten doen met het onderzoek.

Om de interventie meer kans van slagen te laten hebben zou bij een volgend onderzoek meer naar de wensen en persoonlijke verbeterpunten van de groepsdocenten gekeken kunnen worden. Zo zouden groepsdocenten zelf aan kunnen geven waar hun grootste probleem of verbeterpunt ligt bij de lessen bewegingsonderwijs. Hierdoor zal de interventie persoonlijker gemaakt kunnen worden en zal de groepsdocent op haar eigen verbeterpunten zich verder kunnen ontwikkelen. Dit met medewerking en onder begeleiding van de vakdocent.

Ook zou de lengte van de interventie veranderd kunnen worden. Wanneer er meerdere lessen worden gegeven zullen de groepsdocenten nog meer ervaring opdoen en de lessen ook meer eigen kunnen maken. Hierdoor zal de kwaliteit mogelijk nog meer stijgen.

Bovenstaande aanbevelingen van dit onderzoek hebben voornamelijk betrekking op Basisschool Op Dreef, maar zouden ook gebruikt kunnen worden voor andere basisscholen. Hierbij zou het dan wel mogelijk moeten kunnen zijn dat enkele stappen anders gevormd worden aan de hand van uitkomende resultaten.

6. Conclusie

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag; *‘Wat is er nodig om de leerlingen van groep 3 tot en met groep 8 van Basisschool Op Dreef te Veldhoven meer variatie van spelsporten te laten ervaren tijdens de lessen Lichamelijke Opvoeding?’* lijkt het dat de groepsdocenten meer instructie en begeleiding nodig hebben voor het voorbereiden en invullen van een kwalitatief goede les bewegingsonderwijs. Het gaat hierbij dan vooral om meer instructie over de verschillende spelfamilies. De vakdocent LO zou hier een grote rol in kunnen spelen. Deze zou voorbeelden kunnen aandragen, hulp bij de voorbereiding kunnen bieden bijvoorbeeld bij de indeling van de zaal en het materiaalgebruik. Tevens zou de vakdocent de instructies kunnen beschrijven. Aan de hand van deze ingrediënten zullen beide doelgroepen, de groepsdocenten en de leerlingen, de lessen als prettiger en leuker gaan ervaren. Voor de leerlingen zal er ook een verbetering plaats gaan vinden in de ontwikkeling van de motoriek bij de diverse spelen. Bij de groepsdocenten zal de les bewegingsonderwijs positiever en prettiger worden ervaren wanneer de les naar eigen kunnen zo kwalitatief mogelijk kan worden voorbereid en ingevuld.

7. Literatuurlijst

Bailey, R. en Morley, D. (2006). Towards a model of talent development in physical education, Sport, Education and Society.

Bax, H. (2010). De samenleving over de kwaliteit van bewegen & sport op school: een spiegel voor de vakwereld. Zeist: Jan Luiting Fonds.

Felinger & Van 't Hooft (2008). Beleven in bewegen. *Wat beleeft er bij kinderen in het bewegingsonderwijs*. Calo Zwolle.

Gratton, C., Jones, I. & Robinson, T. (2011). Onderzoeksmethode voor sportstudies. Oxford: Routledge.

Greven, J., Letschert, J. (2006). Kerndoelen primair onderwijs. SLO. Geraadpleegd op 22 november 2017 op <http://www.slo.nl/primair/kerndoelen/Kerndoelenboekje.pdf>

Hummle. (z.j.). Definitie spel. Geraadpleegd op 22 november 2017, van <http://www.hummle.nl/definitie-spel.html>

KVLO (2014). Grondslagen voor een Stelsel van Schoolgymnastiek. Geraadpleegd op 28 juni 2014, via www.canonlo.nl/venster/12.

Loo, H. Van der & Dokkum, G. Van (2015). *Lichamelijke opvoeding op de basisschool*. Houten: Wolters Noordhoff

Massink, (2014). Ben jij een excellente leraar? *Van goede docent, naar hypothetisch excellent; de imaginaire selfie*. Zeist: KVLO

McKenzie, T. A. (1998). Effects of a Physical Education Program on Children's Manipulative Skills. *Journal of Teaching in Physical Education* , 17, (327-341).

Mooij, C. (2011). Basisdocument bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs. Eindhoven: PreVision.

NOC*NSF (2013). Handboek wet- en regelgeving.

[Oosterhof-van der Poel](#), M.M.V., (2004). Opvoedingsvragen 4-12 jarigen. Uitgeverij Van Gorcum.

Stichting Leerkraft (ANBI) (2018). Beleidsplan Stichting leerKRACHT 2018-2021. Utrecht

Timmers-Huigens, D. (2004). Opvoeden praktisch bekeken: Vraagbaak voor opvoedingsondersteuning

Van Bergen, K. & Straatmeijer, J. (2017). Bewegingsonderwijs en vakleerkrachten. Amsterdam: Regioplan.

Van Koeven, R. (2009). SLO, nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling.

Weeldenburg G., Zondag E. & Kok, F. (2016). Spelinzicht. Een speler- en spel gecentreerde didactiek van spelporten. Uitgever: [Arko Sports Media BV](#)

Weerden, J. van, Schoot, F. van der, & Hemker, B. (2008). Balans van het bewegingsonderwijs aan het einde van de basisschool. Uitkomsten van de derde peiling in 2006. Arnhem: Cito Periodieke Peiling van het Onderwijsniveau.

Wet op Primair Onderwijs (1998)

8. Bijlage

Bijlage I: Vragenlijst Groepsdocenten

Beste groepsdocenten van Basisschool Op Dreef,

Ik wil u vragen een aantal vragen in te vullen over de lessen Lichamelijke Opvoeding op Basisschool Op Dreef te Veldhoven. Door deze vragen wil ik informatie opdoen over hoe de lessen bewegingsonderwijs nu worden ingevuld en of er verbetering nodig is op bepaalde vlakken. Het zou mij veel helpen met mijn onderzoek om zo veel mogelijk informatie op te doen. Daarom vraag ik alle groepsdocenten van de groepen 3 tot en met 8 om deze vragenlijst in te vullen.

De informatie is vertrouwelijk en zal niet openbaar worden.

Voor het invullen van de vragenlijst wil ik u vragen om aan te kruisen wat voor u van toepassing is of uw antwoord in te vullen in het lege vlak.

Alvast bedankt,

Lobke van Nistelrooij (stagiaire bewegingsonderwijs)

De eerste vragen gaan over u persoonlijk.

Wat is uw geslacht?

☐	Man
☐	Vrouw

Wat is uw leeftijd?

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs?

Hoeveel jaar ervaring heeft u op Basisschool Op Dreef?

Hoeveel uur geeft u les op Basisschool Op Dreef?

De volgende vragen gaan specifiek over de lessen bewegingsonderwijs.

Beschikt u over een gymbevoegdheid?

☐	Ja, al ... jaar
☐	Nee

In hoeverre voelt u zich bekwaam genoeg op het vlak van ervaring om lessen Bewegingsonderwijs te geven?

1 = niet bekwaam ← → 10 = heel erg bekwaam. Kruis aan wat van toepassing is.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre voelt u zich bekwaam genoeg op het vlak van kennis om lessen Bewegingsonderwijs te geven?

1 = niet bekwaam ← → 10 = heel erg bekwaam. Kruis aan wat van toepassing is.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre voelt u zich op uw gemak tijdens het geven van de lessen Bewegingsonderwijs?

1 = niet bekwaam ← → 10 = heel erg bekwaam. Kruis aan wat van toepassing is.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre voelt u zich bekwaam op een duidelijke instructie te geven tijdens de lessen Bewegingsonderwijs?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre maakt u gebruik van de beschikbare materialen van de gymzaal tijdens de lessen Bewegingsonderwijs?

	Nooit	Soms	Regelmatig	Vaak	Zeer vaak
Kleine materialen (ballen, lintjes, pionnen, pittenzakjes etc.)					
Grote materialen (kasten, trapezoïde, brug, korfbalpalen)					
Hangende materialen (ringen, klimrek, trapeze, touwen)					
Zachte materialen (dikke mat, lange mat, kleine matjes)					
Opbouw materialen (rekstok, volleybal net, etc.)					
Anders, namelijk ...					

Welke domeinen van sport komen aan bod in uw lessen Bewegingsonderwijs?

	Nooit	Soms	Regelmatig	Vaak	Zeer vaak
Atletiek (lopen, springen, werpen)					
Bewegen op muziek (dansen)					
Fysieke Mentale Vorming (stoeien)					
Spel (doelspelen, mikspelen, terugslagspelen, in- en uitmaakspelen)					
Turnen (balanceren, klimmen, zwaaien, over de kop gaan)					
Anders, namelijk ...					

Wat voor doelen stelt u tijdens uw lessen Bewegingsonderwijs?

	Nooit	Soms	Regelmatig	Vaak	Zeer vaak
Bewegen beleven (leerlingen plezier laten beleven)					
Bewegen verbeteren (leerlingen beter maken in de sport)					
Bewegen regelen (leerlingen laten organiseren, regels leren, etc.)					
Bewegen en gezondheid (leerlingen bewust maken over actieve leefstijl)					
Anders, namelijk ...					

Op welk vlak liggen uw verbeterpunten/sterke punten voor de lessen Bewegingsonderwijs?

	Verbeter punt	Geen van beide	Sterk punt
Vorbereiding van de lessen			
Instructie bij de lessen			
Op het gemak voelen tijdens de lessen			
Doelen stellen van de lessen			
Ervaring in het bewegingsonderwijs			
Kennis over het bewegingsonderwijs			
Gebruik materialen tijdens de lessen			
Anders, namelijk ...			

Zou u open staan voor verbetering van uw lessen Lichamelijke Opvoeding?

	Ja
	Nee

Wanneer u bovenstaande vraag 'ja' heeft ingevuld, op welke manier zou u dan verbeterd willen worden?

Bijlage II: Resultaten vragenlijst Groepsdocenten (Excel)

Zie Excel Resultaten Meetinstrumenten 1-3; tabblad 1.

Bijlage III: LVF spel les

-Naam student: Lobke van Nistelrooij	School: BS Op Dreef
Klas: ALO4D	Naam schoolpracticumdocent: Faaike Jansen
FSH-stagedocent: Saskia van Soest	Datum: 19-03-2018
Tijd: 08.30-14.15	Klas: groep 3/4 - 5/6 - 7/8

Lesopdracht: in termen van het beïnvloeden van bewegingsgedrag
 Leerlingen maken tijdens deze les kennis met alle verschillende spelfamilies die er zijn.
 De les wordt gebruikt om de tweede cyclus van het onderzoek door te nemen.
 De leerlingen moeten aan het einde van de les een korte vragenlijst invullen waarbij ze aan kunnen geven welke familie ze het leukste vonden etc.

Beginsituatie: Voor de relevante doelstellinggebieden concreet ingevuld (per bewegingsactiviteit)
 -Groep 3/4 - 5/6 - 7/8: De leerlingen weten dat er verschillende spelsporten zijn maar kunnen hier nog geen onderscheid in maken. Ze kennen een aantal doelspelen en terugslagspelen. Bij mikspelen denken ze vooral aan trefbal en bij tikspelen vooral aan peanutbal. Daarbij worden de spellessen vaak alleen gehouden in de gehele gymzaal en kennen ze alleen de eindvormen van de spelsporten.

Doelstelling: Voor de relevante doelstellinggebieden concreet ingevuld (per bewegingsactiviteit)
 -Groep 3/4 - 5/6 - 7/8: aan het einde van deze les weten de leerlingen dat spel uit vier verschillende families bestaat. Elk spel is speelbaar door de leerlingen en ze weten het doel per spel. Bij terugslag spelen een punt maken door de bal op de grond van de tegenstander te laten komen. Bij doelspelen te scoren in het doel. Bij mikspelen een ander af te gooien & bij tikspelen een ander af te tikken. Daarbij hebben ze zich georiënteerd over de verschillende sporten. Ze zullen elk spel ander hebben beleefd en hier een andere ervaring mee hebben opgedaan. Hierdoor hebben de leerlingen nu een andere kijk op spel. Ze zullen ook ieder een voorkeur hebben voor een familie. Dit mogen ze aan het einde van de les aangeven bij mij.

Bewegen beleven:
 Tijdens deze les is vooral het doel dat de leerlingen beleving hebben tijdens de spellen.

Bewegen regelen:
 Voor groep 8 kan de taak bewegen regelen ook worden uitgevoerd door een geblesseerde leerling.

Organisatie:	Materiaallijst
	2 doeltjes 6/7 grote pionnen 3/4 matjes Korfbalpaal Tennisnet Banken Voetbal Korfbal 2 trefballen 10 Lintjes Kleine bal met houten plank

Fasering in tijd:	Leerinhouden & didactische werkvorm:	Instructie:	Wat verwacht je?	Wat doe je?
	GROEP 7/8 Vier vakken: Doelspelen → handbal Regel lopen met de bal niet noodzakelijk. Twee teams tegen elkaar 4 tegen 4/ 3 tegen 3 Bal is uit als die uit het vak gaat Bal niet uit wanneer die de muur raakt Bal niet uit de hand slaan Doel = liggend matje Terugslagspelen → tennis Twee veldjes 2 tegen 2 Bal inschatten met verlengd racket Mikspelen → trefbal met pionnen Wint wanneer alle spelers af zijn of Wint wanneer alle pionnen van de tegenstander om zijn Bij vangbal 1 iemand terug/ gooier af Bij pion om gooierend team mag terug Pion om → laten liggen Afgegooid? Aan de kant zitten Tikspelen → slagbal Bal zelf opgooien voor slaan 3 pogingen dan altijd lopen Bal moet in het veld blijven bij slaan Slag telt niet als die uit het veld wordt geslagen Iedereen geslagen, dan wissel van teams Veldpartij tikken met de bal in de hand Je bent veilig op de matjes Geen max aantal per matje	Handbal: Doelspelen: twee teams tegen elkaar en doel altijd om meer te scoren dan de ander. Altijd in een doel. Nu deze keer handbal. Alles overspelen met de hand. Bal mag stuiten/vallen. Twee teams tegen elkaar. Gooien vanaf buiten de cirkel. Eén keeper. Tennis: Terugslagspelen: teams tegenover elkaar maar blijft wel op je eigen veld. Altijd principe van terug slaan, met of zonder racket/badje/handen Twee tegen twee op twee veldjes. Je krijgt een punt wanneer de bal twee keer op de grond komt of als de tegenstander de bal uit slaat. Maar 1 keer raken om terug te slaan (bij tennis). Trefbal: Mikspelen: met een bal anderen afgooien. Dit keer ook met materialen. Met twee teams tegen elkaar. Probeer de andere teamleden af te gooien + de pionnen om te gooien. Zijn alle leerlingen af of alle pionnen om dan heb je gewonnen. Slagbal: Tikspelen. Proberen de anderen af te tikken zodat hij niet kan scoren. Dit keer met slag tegen een bal het veld in en langs de vaste honken om punten te halen. Wanneer iedereen heeft geslagen wisselen van partijen. Twee teams spelen tegen elkaar.	Niet veel leerlingen kennen dit spel Leerlingen schoppen tegen de bal Leerlingen vinden het moeilijk Leerlingen kennen dit spel al Leerlingen slaan de bal vaak mis	Bij dit vak blijven als groepsdocent om te helpen Waarschuwing → alleen gooien Eventueel overschakelen naar ringspel OF van 1 vak ringspel maken Leerlingen zelfstandig laten werken Na 3 keer MOET je rennen

Fasering in tijd:	Leerinhouden & didactische werkvorm:	Instructie:	Wat verwacht je?	Wat doe je?
	GROEP 5/6 Vier vakken: Doelspelen → unihockey Bal niet hoog Stick niet hoger dan knie Eventueel wissels aan de kant Terugslagspelen → volleybal / ringbal Laag net Ringen ipv volleybal 2 kleine veldjes 2 tegen 2 Eventueel wissels aan de kant Mikspelen → trefbal met pionnen Wint wanneer alle spelers af zijn of Wint wanneer alle pionnen van de tegenstander om zijn Bij vangbal 1 iemand terug / gooier af Bij pion om gooierend team mag terug Pion om → laten liggen Afgegooid? Aan de kant zitten Tikspelen → overlopen met materiaal Twee teams tegen elkaar. Verschillend materiaal Is al het materiaal aan 1 kant heeft het team met materiaal gewonnen → alles verdelen en start opnieuw Na tijdsignaal wint team met meeste materiaal	Unihockey: Doelspelen: twee teams tegen elkaar en doel altijd om meer te scoren dan de ander. Altijd in een doel. We spelen unihockey. Betekend bal schieten met stick in het doel. Spelen 4 tegen 4 met eventueel wissels op de bank. Is er gescoord neem je weer in het midden uit. Team dat het vaakste scoort wint. Volleybal – ringbal: Terugslagspelen: teams tegenover elkaar maar blijft wel op je eigen veld. Altijd principe van terug slaan/goeien, met of zonder racket/badje/handen Twee tegen twee op twee veldjes. Je krijgt een punt wanneer de ring op de grond komt of als de tegenstander de ring uit gooit. Je mag drie keer overgooien voordat de ring weer terug moet. Dit hoeft niet. Trefbal: Mikspelen: met een bal anderen afgooien. Dit keer ook met materialen. Met twee teams tegen elkaar. Probeer de andere teamleden af te gooien + de pionnen om te gooien. Zijn alle leerlingen af of alle pionnen om dan heb je gewonnen. Overloperij: Twee teams spelen tegen elkaar. Je hebt je eigen vak met aan de achterkant matjes met materiaal erop. In je eigen vak ben je veilig. In het vak van de tegenstander kun je getikt worden. Ben je getikt moet je terug naar je eigen vak. Je gaat proberen materiaal te pakken van de tegenstander zonder getikt te worden en deze naar jouw eigen vak te brengen.	Leerlingen kennen het spel Wissels zitten lang aan de kant Leerlingen vinden het moeilijk Leerlingen kennen het spel al Leerlingen gaan over de middellijn Leerlingen spelen niet eerlijk Leerlingen spelen niet eerlijk Al het materiaal is aan 1 kant	<i>Zelfstandig laten spelen</i> <i>Timer erbij leggen om 1 minuut</i> <i>Hierbij staan als groepsdocent om te helpen</i> <i>Zelfstandig laten spelen</i> <i>Waarschuwen → niet eerlijk</i> <i>Dicht bij dit vak gaan staan om op te kunnen letten → waarschuwen</i> <i>Dicht bij dit vak gaan staan</i> <i>Het materiaal uit laten zoeken en opnieuw starten</i>

Bijlage IV: Enquête spelfamilies

Vragenlijst Spelfamilies (Groep 7/8)

Alle vragen gaan over de gymles van vandaag. Vul in wat je van de les vond.

1. Welk spel vond je het leukste? Zet in volgorde van 1 tot 4. Nummer 1 is het leukste, nummer 4 de minst leuke. Kies uit handbal, tennis, peanutbal & trefbal.

1.	
2.	
3.	
4.	

2. Kende je de spelsporten al die deze les aan bod zijn gekomen? Zo ja, welke?

--

3. Welke spelsporten heb je al een keer tijdens een gymles gedaan en vond je **leuk** om te doen? En waarom?

--

4. Welke spelsporten heb je al een keer tijdens een gymles gedaan en vond je **niet leuk** om te doen? En waarom?

--

5. Beoefen je zelf een sport? Zo ja, welke?

--

7. Zou je het leuk vinden om nieuwe spelsporten te leren kennen? Kruis aan welke van toepassing is.

☐	Ja
☐	Nee

Vragenlijst Spelfamilies (Groep 5/6)

Alle vragen gaan over de gymles van vandaag waar we 4 verschillende spellen hebben gespeeld. Omcirkel het spel dat bij de vraag hoort.

Dit spel vond ik het allerleukste:

Unihockey

Ringbal

Trefbal

Overloperij

Dit spel vond ik daarna het leukste:

Unihockey

Ringbal

Trefbal

Overloperij

Dit spel is mijn nummer drie:

Unihockey

Ringbal

Trefbal

Overloperij

Dit spel vond ik het minst leuke spel:

Unihockey

Ringbal

Trefbal

Overloperij

Welke sport doe ik?

Welke sporten ken je nog meer?

Vragenlijst Spelfamilies (Groep 3/4)

Alle vragen gaan over de gymles van vandaag waar we 4 verschillende spellen hebben gespeeld. Omcirkel het spel dat bij de vraag hoort.

Dit spel vond ik het allerleukste:

Unihockey

Ringbal

Trefbal

Overloperij

Dit spel vond ik daarna het leukste:

Unihockey

Ringbal

Trefbal

Overloperij

Dit spel is mijn nummer drie:

Unihockey

Ringbal

Trefbal

Overloperij

Dit spel vond ik het minst leuke spel:

Unihockey

Ringbal

Trefbal

Overloperij

Bijlage V: Resultaten enquête spelfamilies (Excel)

Zie Excel Resultaten Meetinstrumenten 1-3; tabblad 2.

Bijlage VI: Scoreformulieren leerlingen

Scoreformulier leerlingen

Omcirkel de smiley die bij de vraag hoort.

Bewegen beleven:

Ik heb vandaag veel plezier gehad tijdens de les:

Bewegen verbeteren:

Ik heb vandaag veel geleerd tijdens de les:

Bijlage VII: Scoreformulieren groepsdocenten

Scoreformulier groepsdocenten

Vul een cijfer in van 1 tot 3. Hierbij is 1 matig en 3 uitstekend. Omcirkel het cijfer dat van toepassing is.

Vorbereitung van de les:

1 2 3 4 5

Doelen bereikt:

1 2 3 4 5

Materiaal gebruik:

1 2 3 4 5

Bewegen beleven:

1 2 3 4 5

Bewegen verbeteren:

1 2 3 4 5

Bijlage VIII: Resultaten scoreformulieren (Excel)

Zie Excel Resultaten Meetinstrumenten 1-3; tabblad 3.

Bijlage IX: Uitwerking interview groepsdocenten

Om de interventieperiode af te sluiten is er een interview gehouden met beide groepsdocenten die deel hebben genomen aan de interventie. In het interview zijn de volgende onderwerpen behandeld; ervaring na de interventie, bruikbaarheid voor komende lessen en verbeterpunten voor de interventie. Er is gekozen voor een interview omdat er maar een kleine populatie is. Tijdens een interview wordt er uitgebreider geantwoord op de vragen dan bij een enquête. Ook worden de gevoelens en eigen ervaring van de geïnterviewde meer duidelijk.

De tijdsduur van de interviews was 10-20 minuten. Het interview is afgenomen na de interventie van vier weken.

Het eerste interview is afgenomen bij groepsdocent D.

Algemene informatie:

Groepsdocent: D

Klas: groep 3a

Geslacht: vrouw

Aantal jaar ervaring: 22 jaar

Beschikbaar over gymbevoegdheid: ja

Ervaring na de interventie:

De interventie is door D. ervaren als prettig. Ze geeft aan dat ze nu veel meer inzicht heeft in welke verschillende spelsporten bij welke spelfamilie hoort. 'Nu kan ik wel drie sporten opnoemen bij elke spelfamilie die ik van tevoren niet kon noemen'. Hierbij zegt ze ook dat ze veel meer variatie van spelfamilies zal toepassen in haar spel lessen.

Over het materiaal gebruik heeft D. ook veel geleerd zei ze in het interview. Ze is er nu van bewust dat je niet veel materiaal nodig hebt om een spel al een klein beetje aan te passen en interessanter te maken. Door de materiaallijst die zij heeft gekregen van de onderzoeker weet ze nu ook over welk materiaal de school beschikt. 'Ik kan nu van tevoren nadenken over welke materialen ik wil gebruiken in mijn les, in plaats van dat ik ter plekke keek wat mij wel leuk leek om te gebruiken in de les'.

Bruikbaarheid voor komende lessen:

Groepsdocent D. heeft duidelijk aangeven dat zij de tips en informatie zeker mee zal nemen in komende lessen bewegingsonderwijs die ze zal verzorgen. 'Sommige kleine tips waren zo handig, daar denk ik zelf niet zo over na'.

Ook geeft D. aan dat ze meer verschillende sporten aan bod zal laten komen in één les. Ze bedoelt hiermee dat ze niet meer elke keer uit zal gaan van een hele zaal waar één soort spelfamilie aan bod komt. Ze zal in het vervolg ook meer in vakken gaan werken waar dan verschillende spelfamilies aan bod komen.

Verbeterpunten voor de interventie:

D. geeft aan dat zij de interventie wel van korte duur vond. Liever was ze nog langer begeleid tijdens haar lessen bewegingsonderwijs zodat ze nog meer tips en tricks kon krijgen en toepassen. Hierdoor zegt ze ook dat ze niet heel veel ervaring heeft opgedaan.

Als laatste geeft D. nog aan dat ze heeft gemerkt dat de leerlingen nu meer beleving hebben tijdens de lessen. 'Na de gymles zijn de leerlingen vaak nog enthousiast aan het napraten over de les. Dit is leuk om te horen en geeft mij ook meer energie om de lessen goed te geven'.

Het tweede interview is afgenomen bij groepsdocent M.

Algemene informatie:

Groepsdocent: M.

Klas: groep 6b

Geslacht: vrouw

Aantal jaar ervaring: 26 jaar

Beschikbaar over gymbevoegdheid: ja

Ervaring na de interventie:

Groepsdocent M. geeft aan dat ze veel heeft geleerd van de interventie en deze als leuk ervaart. Ze geeft aan nu meer kennis te hebben over de verschillende spelfamilies.

Doordat er buiten de gymlessen nu meer gecommuniceerd werd met de onderzoeker en de groepsdocent over het onderzoek heeft M. nu ook meer ervaring opgedaan over de verschillende spelsporten.

Bruikbaarheid voor komende lessen:

M. geeft aan dat zij de tips van de interventie mee neemt naar de volgende lessen.

‘Ik zal proberen om tijdens de lessen te denken aan de tips die jij me gaf zodat de lessen dan net zo goed verlopen als nu tijdens de interventie’. Hiernaast geeft M. wel aan dat zij het wellicht moeilijk gaat vinden om deze lijn vast te houden.

Ze is er wel van overtuigd dat ze meer variatie zal toepassen in haar spel lessen. Ze wilt meer initiatief bij de leerlingen neerleggen en op hun interesses gaan inspelen.

Verbeterpunten voor de interventie:

M. heeft in het interview aangegeven dat zij de voorbereidingstijd nog erg lang vond. Dit zou haar ook tegenhouden om stijgende lijn door te zetten. Wanneer er een nog simpelere en bondigere manier was om de les voor te bereiden zou haar dit veel tijd schelen, maar ook prettiger ervaren.

Als laatste gaf M. aan dat ze een aantal eigen verbeterpunten ook nog had terug willen zien in de interventie. Doordat de interventie nu gebaseerd was op twee groepsdocenten is de interventie niet persoonlijk gemaakt. Dit had M. wel graag teruggezien.

Al met al geeft ze aan dat ze wel veel heeft geleerd van de interventie en ze blij is dat ze deel heeft genomen.

Bijlage X: Reflectieverslag

Tijdens het leerarrangement Praktijkonderzoek is er gewerkt aan de volgende competenties; interpersoonlijk, vakinhoudelijk en didactisch & reflectie en ontwikkeling.

Interpersoonlijk competent

Vanaf de start van mijn onderzoek ben ik bijna altijd aanwezig geweest bij het PO- uur. Doordat ik vanaf het begin al duidelijk wist wat mijn probleem was op mijn stageschool kon ik snel aan de slag. Ik probeerde zoveel mogelijk kennis uit te wisselen met mijn medestudenten en begeleider. Vaak probeerde ik ook mijn onderzoeksvraag als voorbeeld te nemen in de klas zodat ik hierin door meerde meningen geholpen kon worden. Hierdoor liep ik ook continue op schema.

Wanneer ik vast liep heb ik geprobeerd zo snel mogelijk een afspraak in te plannen met mijn begeleider om mijn vragen te stellen en weer verder te kunnen gaan met schrijven. Dit heeft mij enorm geholpen omdat de richtlijnen en stappen voor een ontwikkelonderzoek niet altijd hetzelfde zijn. Dit vond ik overigens wel erg lastig omdat ik het fijn vindt om met structuur en een tijdsplanning te werken.

Vakinhoudelijk en didactische competent

Ik ben mezelf ervan bewust dat ik redelijk goed kan schrijven en het leuk vind om te doen. Hierdoor was het schrijven van het praktijkonderzoek geen zware belasting en kon ik er goed voor gaan zitten. Hierboven beschreef ik al dat ik houd van structuur wat ook duidelijk is terug te vinden in mijn artikel. Mijn persoonlijke motivatie lag vooral bij het ontwikkelen van een oplossing voor mijn stageschool. Naast dat het probleem mij erg aansprak kon ik mijzelf nu echt goed inzetten als stagiaire voor deze school. Echter was de medewerking op de school niet wat ik gehoopt had.

Wat betreft de literatuur vond ik het zoeken van bronnen een lastigere kwestie. Doordat ik echt het probleem heb onderzocht die specifiek mijn stageschool was vond ik het moeilijk om vergelijkbare artikelen te vinden. Door veel te zoeken op verschillende trefwoorden kwamen de bronnen wel naar voren. Hierin had ik misschien nog meer hulp moeten vragen aan mijn begeleider en/of medestudenten.

Competent in reflectie en ontwikkeling

Mijn gevoel bij het praktijkonderzoek is dat ik het als leuk heb ervaren en veel heb geleerd. Dit is niet wat ik voorafgaande het leerarrangement had bedacht. Vaak hoorde ik dat studenten moeite hadden met de scriptie omdat het veel werk was, maar dit was voor mij eigenlijk het tegenovergestelde. Ik had mezelf aan het begin voorgenomen om elke week naar de lessen te gaan en te proberen om op schema te blijven. Dit is mij goed gelukt en daardoor heb ik alles ook op tijd afgekregen.

Eerlijk gezegd heb ik niet altijd even veel tijd gestoken in de taken die ik mezelf had ingepland. Maar wanneer ik mijn motivatie weer had gevonden kon ik er echt goed voor gaan zitten en schreef ik zo weer een groot stuk van mijn artikel. Nu ik terug kijk naar mijn geschreven stuk ben ik best tevreden en denk ik dat ik een mooi stuk op papier heb weten te zetten.

Bijlage XI: HBO Kennisbank Formulier

Zie PDF HBO Kennisbank Formulier digitaal.